
PRIKAZ

**John Olsson: FORENSIC LINGUISTICS –
„An introduction to Language, Crime and the Law“
Continuum, London, New York, 2004.**

Gabrijela Kišiček
Zagreb, Hrvatska

Knjiga Johna Olssona objavljena 2004. u izdanju nakladničke kuće Continuum iz New Yorka daje izvrstan pregled relativno mlade lingvističke discipline. Imamo li na umu da je knjiga samo uvod u forenzičnu lingvistiku, tada svakako možemo reći da je prilično iscrpna. Pisana je jednostavnim, razumljivim stilom i namijenjena je svima zainteresiranima za obrađenu tematiku (od studenata lingvistike preko psihologa i sociologa do odvjetnika). Budući da je autor aktivan u policijskoj praksi te da ga se često konzultira u rješavanju konkretnih slučajeva, ova je knjiga sretan i dobro odmjeren spoj teorije i prakse.

Knjiga je podijeljena na 12 poglavlja i obuhvaća sva područja kojima se forenzična lingvistika bavi (utvrđivanje autorstva tekstova, prepoznavanje plagijata, varijacije u jeziku i njihovo tumačenje, analiza izjava – najčešće očevidaca te forenzična fonetika). Na početku je dan razvoj forenzične lingvistike te prethodna (uspješna i manje uspješna) istraživanja ove grane lingvistike. Autor nas zatim obavještava o zakonskim odredbama u različitim zemljama kojima se regulira sudska prihvatljivost, odnosno neprihvatljivost dokaza forenzične lingvistike.

Osim preglednosti, sustavnosti i jednostavnosti kojom je znatno olakšano snalaženje i razumijevanje, knjiga sadržava i osobito korisne preporuke za daljnje čitanje, kojima autor završava svako poglavlje. Vjerojatno i sam svjestan da bi zahtjevniji čitatelji (osobito lingvisti) mogli biti nezadovoljni dubinom i opsegom obrađene problematike, autor navodi bibliografiju djela koja se time bave detaljnije i tako čitatelju uvelike olakšava snalaženje u literaturi. Također, na više se mjesta spominje kako je knjiga samo kratak prikaz mnogo šire i zahtjevnije problematike. Olsson je želio napisati knjigu koja bi bila smjernica svima koji se posredno ili neposredno bave forenzičnom lingvistikom. Istodobno je želio knjigu približiti i široj publici i učiniti je zanimljivom. Čini se da upravo zbog toga on prilično jednostavno pa čak i površno objašnjava statističke metode koje su u takvim istraživanjima od presudne važnosti, ali zato u cijelosti iznosi prijeteća pisma upućena Jodie Foster, oprostajno pismo Virginije Woolf, izjave osumnjičenih za ubojstvo J.F. Kennedyja, traženje otkupnine za otmicu Lindbergovog djeteta... točno pretpostavljajući da će konkretni slučajevi (osobito

oni medijski eksponirani) povećati zanimanje za istraživanja forenzične lingvistike.

Najiscrpnije obrađena poglavlja knjige ona su koja govore o utvrđivanju vjerodostojnosti teksta i utvrđivanju autorstva (teme koje su i autorovo uže područje zanimanja). Koristeći se stvarnim primjerima iz različitih slučajeva samoubojstava, terorističkih prijetnji, ucjena i traženja otkupnina, vodi nas korak po korak u analizi tekstova potvrđujući ili otklanjajući sumnje o dvojnomo autorstvu i vjerodostojnosti poruke. Zasigurno je najzanimljiviji (i najdetaljnije obrađen) slučaj samoubojstva Paulc Gilfoyle, žene koja je navodno počinila samoubojstvo te se provjerava autentičnost njezina oprostajnog pisma. Analizira se dužina rečenica i odlomaka, izbor riječi i gramatičkih oblika, rečenične konstrukcije te sadržajna logičnost. U analizi konkretnih tekstova za čitatelja (pa čak i onog lingvistički neobrazovanog) nema nejasnoća. Svaki je termin definiran, ilustriran i objašnjen. Dapače, u pojedinim je poglavljima autor sastavio tablice i u njih smjestio korištene termine (npr. *dvojnost autorstva*, *dvojnost vremena*, *dvojnost načina* i sl., str. 72.) te ih zatim objasnio i oprimjerio. Olsson katkada i anticipira moguća pitanja te njima naslovljava pojedine odlomke (npr. *Što je znanstveni dokaz?* str. 55) i u njima daje odgovor. Osim oprostajnih pisama samoubojica raščlanjuje i prijeteća pisma tzv. *hate mail*, bavi se analizom poziva upomoć, analizom tekstova traženja otkupnine u otmicama i sl.

Poglavlju forenzične fonetike, nažalost nije posvećeno mnogo pozornosti. Na samo dvadesetak stranica daje se kratak pregled, i to fonetike općenito (kako se odvija proizvodnja govora, što je spektrogram, a što formant (str. 175-178), a tek u posljednjem odlomku toga poglavlja spominje se identifikacija prema glasu (*Voice identification: Methods and practices*). Vjerojatno zato što se nije bavio tim područjem forenzične lingvistike (nadamo se ne zbog manje važnosti koju pridaje fonetici), autor toj temi posvećuje malo pozornosti. Na početku poglavlja i sam kaže: «Ovaj je dio vrlo kratka skica fonetike uvelike pojednostavljena za ne-lingviste. Ako ste iznad razine prvog semestra iz dodiplomskog studija lingvistike, ovo poglavlje ne trebate ni čitati.»

Knjiga završava simbolično naslovljenim poglavljem «Forenzična kuharica» u kojem su objašnjene neke od statističkih metoda te daje pregled formula koje bi nam mogle zatrebati u našim istraživanjima.

Na kraju možemo reći da je knjiga *Forensic Linguistics* vrlo zanimljiv prikaz mlade lingvističke discipline koja se kod nas tek razvija i zasigurno će nam poslužiti da se upoznamo s predmetom i načinom istraživanja forenzične lingvistike. Njome možda nećemo proširiti ili produbiti svoja lingvistička znanja, ali ćemo ih svakako izoštriti. U svakom slučaju, fonetičarima otvara vrata nedovoljno obrađenog područja te nas potiče na daljnja istraživanja.